Neomarxismus

= souhrnné označení pro sociologicko-filozofické koncepce od 20. let 20. stol., které se snaží na základě autentického marxismu analyzovat nové jevy kapitalistické spol., fil. fundovaně kritizovat praxi „reálného socialismu".

Marxismus od konce 19. stol. pošel třemi formami:

a) klasický Marxův a Engelsův realizovaný v politice teorie revoluce V. I. Uljánova (1870–1924) nazývaného LENIN. Lenin odsuzuje „revizionismus" tj. tendenci dosahovat komunist. socialismu neustálými reformami. Nastoluje diktaturu proletariátu = bolševismus (= totalita). Pro Čínu marxismus zformuloval MAO Ce-Tung (1893–1976) = permanentní a po etapách postupující revoluce

b) sociálně demokraticky orientovaný proud = politika soc. dem. stran (= levice) zaměřené i na ekonomii

c) neomarxismus = kritická teorie proti totalitě a dalším negativ. jevům = čtyři období

1. období = před 2. SV – zejména György Lukács (1885–1971) = kap. spol. proměnila lidské bytosti ve věci ve všech sociálních dimenzích (od pracovního procesu přes produkci kultury až po sexualitu)

2. období = 40.–50. léta = tzv. frankfurtská škola. Společné je jim:
   1. zaměření na společnost
   2. dialektická metoda (odlišné od log. pozitivismu a analytické fil.)
   3. „kritičnost" myšlení = kritická sebereflexe + pohled na stávající spol.
   4. spojitost teoretického myšlení s praktickým jednáním
   5. nadějný vztah k budoucnosti = očekávání změny orientace

   Představitelé této „kulturní kritiky": Max Horkheimer (1895–1973), Herbert Marcuse (1898–1979), Erich Fromm (1900–1980)

3. období = 60.–70. léta = tzv. nová levice – v někt. zemích reálného socialismu (Jugoslávie, Maďarsko, ČSSR – I. Sviták, K. Kosík) a ve Francii v podobě existenciální či strukturalistické

4. období = od 80. let = diskusní – o postmodernismu, poststrukturalismu a multikulturalismu, rasách, genderu, sexualitě a souč. problémech. Představitelé: Ernesto Laclau (1935–2014), Ferenc Fehér (1933–1994)

Neomarxistické úvahy jsou kritizovány především liberálními a konzervativními mysliteli (např. Friedrich August von Hayek = proti socialistickým plánováním, Raymond Aron = odcizení a anomie = důsledek rovnostářských požadavků moderní demokracie).